

Фівкін П. М.,

начальник кафедри права,
національної безпеки та правової
роботи,
Військово-юридичний інститут
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого
(м. Харків, Україна)

Іващенко С. М.,

доцент кафедри права, національної
безпеки та правової роботи,
Військово-юридичний інститут
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого
(м. Харків, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Події, пов'язані зі збройною агресією російської федерації проти України, актуалізували питання ефективності системи національної безпеки та оборони держави. В умовах воєнного стану перед органами влади постають нові виклики, що обумовлюють необхідність надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози [1]. Саме тому дослідження особливостей правового регулювання діяльності таких суб'єктів у період дії правового режиму воєнного стану має важливе як теоретичне, так і практичне значення.

Сектор безпеки і оборони України — це система державних органів, військових формувань, правоохоронних і розвідувальних структур, сил цивільного захисту та оборонно-промислового комплексу, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем і спрямована на захист національних інтересів, суверенітету та територіальної цілісності держави. До його складу також входять громадяни й громадські об'єднання, що добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки [2].

Військове командування є центральним елементом управління сектором безпеки та оборони під час воєнного стану. До його складу входять Головнокомандувач Збройних Сил України, командувач Об'єднаних сил, командувачі видів і родів військ, начальники органів військового управління, а також командири військових з'єднань і частин. Військове командування діє у тісній взаємодії з органами виконавчої влади, військовими адміністраціями та місцевими органами самоврядування. У межах наданих законом повноважень

воно має право видавати накази й директиви, обов'язкові до виконання, з питань оборони, громадської безпеки, підтримання правопорядку та реалізації заходів правового режиму воєнного стану. Такі повноваження дозволяють забезпечити оперативне реагування на загрози та ефективну координацію дій усіх силових структур у період воєнних дій [1].

Не менш важливу роль у системі управління під час воєнного стану відіграють **військові адміністрації**. Вони створюються Президентом України за поданням обласних державних адміністрацій або військового командування і виконують завдання з організації оборони, цивільного захисту, охорони правопорядку, захисту критичної інфраструктури та дотримання прав і свобод громадян. Військову адміністрацію населеного пункту (населених пунктів) очолює начальник, який призначається на посаду та звільняється з посади Президентом України за пропозицією Генерального штабу Збройних Сил України або відповідної обласної державної адміністрації.

Президент України як Верховний Головнокомандувач у період воєнного стану здійснює загальне керівництво заходами з його запровадження й реалізації. Він приймає рішення про залучення Збройних Сил України та інших військових формувань до виконання завдань воєнного стану, визначає порядок проходження військової служби, а також може тимчасово відсторонювати від посад державних службовців і призначати осіб, відповідальних за виконання їхніх обов'язків. Повноваження Президента в умовах воєнного стану не можуть бути обмежені, а у випадку завершення строку його повноважень вони продовжуються до моменту вступу на посаду нового Глави держави після скасування воєнного стану.

Верховна Рада України під час воєнного стану діє у сесійному режимі, забезпечуючи законодавчу підтримку заходів оборони та контролю за їх реалізацією. Якщо строк повноважень парламенту закінчується під час воєнного стану, він автоматично продовжується до початку роботи нового складу. Верховна Рада також може ухвалювати рішення щодо призначення та звільнення посадових осіб, навіть у спрощеному порядку — через процедуру висловлення недовіри, що забезпечує гнучкість у реагуванні на потреби державного управління в умовах війни [3].

Кабінет Міністрів України забезпечує практичне виконання державної політики у сфері оборони та громадської безпеки. Уряд організовує роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади, координує діяльність міністерств, розробляє план запровадження заходів воєнного стану, визначає особливості оборонних і публічних закупівель, а також відповідає за створення безпечних зон, організованих у спосіб, який дає змогу забезпечити захист цивільних осіб, відповідно до норм міжнародного гуманітарного права. Таким чином, саме уряд виступає головним виконавчим органом у системі забезпечення функціонування держави під час війни [4].

В умовах дії правового режиму воєнного стану порядок взаємодії військового командування, військових адміністрацій та органів державної влади визначається вищим військово-політичним керівництвом держави. Верховний

Головнокомандувач Збройних Сил України встановлює механізм співпраці між міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, військовими формуваннями та правоохоронними органами з метою забезпечення належного дотримання правового режиму воєнного стану, захисту безпеки громадян і державних інтересів. У межах цього механізму може визначатися також підпорядкування або оперативне підпорядкування військових частин, з'єднань, установ та організацій відповідним органам військового управління чи іншим державним структурам. Такий підхід забезпечує узгодженість дій усіх елементів сектору безпеки та оборони, оперативність прийняття управлінських рішень і централізоване керівництво під час виконання завдань оборони держави [1].

Отже, система державного управління під час дії воєнного стану характеризується концентрацією владних повноважень у вищого військово-політичного керівництва держави, оперативністю прийняття рішень, а також чіткою координацією дій між Президентом, Верховною Радою, Кабінетом Міністрів, військовим командуванням і військовими адміністраціями. Така модель спрямована на забезпечення ефективного управління, оборони держави та захисту прав громадян в умовах збройної агресії.

Список використаних джерел:

1. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII // *Відомості Верховної Ради України*. – 2015. – № 28. – Ст. 250.
2. Про національну безпеку України : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII // *Відомості Верховної Ради України*. – 2018. – № 31. – Ст. 241.
3. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10 лют. 2010 р. № 1861-VI // *Відомості Верховної Ради України*. – 2010. – № 14. – Ст. 141.
4. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лют. 2014 р. № 794-VII // *Відомості Верховної Ради України*. – 2014. – № 13. – Ст. 222.